

Streszczenie

Praca niniejsza ma na celu zbadanie ewentualnych różnic między orientacją na działanie i na stan pod względem doświadczenia i przeżywania wolności i wartości przez osoby badane. Pytaniem badawczym, które sobie zadałam jest przede wszystkim pytanie czy przynależność do określonych charakterystyk wolicjonalnych różnicuje sposób rozumienia i realizowania fenomenów takich jak: wolność i wartości. Jako kryterium różnicowania przyjąłam perspektywę egzystencjalną i humanistyczną filozofii i psychologii. Zakładałam przy tym, że orientacja na działanie bliższa będzie perspektywie humanistycznej, zaś orientacja na stan perspektywie egzystencjalnej.

Praca ma charakter teoretyczno – empiryczny. Teoria obejmuje przede wszystkim paradygmaty humanistyczne i egzystencjalne. Ponieważ w pracy dominująca jest perspektywa fenomenologiczna *psychologii z ludzkiej z perspektywy* Amadeo Giorgiego zostały w niej ujęte również istotne wątki filozofii fenomenologicznej oraz fenomenologii moralnej. Amadeo Giorgi uważany jest za głównego twórcę psychologii fenomenologicznej w jej aspekcie naukowym. Z tego też względu zastosowana w pracy metoda empiryczna została oparta o jakościową analizę fenomenologiczną. Jako sposób różnicowania osób zorientowanych na działanie i na stan wykorzystani Kwestionariusz Kontroli Działania Juliusa Kuhla (KKD).

Przesłanką dla prowadzonych badań była intuicja, że osoby o odmiennej orientacji wolicjonalnej będą się również różniły pod względem realizowania i doświadczenia fenomenu wolności i wartości. Ogólne wnioski potwierdziły wcześniej postawione pytania badawcze. Badania wykazały, że istnieją istotne właściwości orientacji na stan, które nie były dotychczasowo dyskutowane w literaturze. Może to sprzyjać pogłębieniu rozumienia tej charakterystyki wolicjonalnej. Analiza teoretyczna pozwoliła też na ujęcie różnic między perspektywami: humanistyczną i egzystencjalną w psychologii, które niekiedy bywają traktowane jako jeden paradygmat.

Słowa kluczowe: orientacja na działanie, orientacja na stan, psychologia humanistyczna, psychologia egzystencjalna, fenomenologia filozoficzna, fenomenologia moralna, „psychologia z ludzkiej perspektywy”